

Jak na závěrečnou práci

Citování v závěrečných pracích

Tomáš Razím, Kristina Millerová

Webinář pro diplomanty

Příklady citací dle ČSN ISO 690:2011

Březen 2024, Národní technická knihovna

Obsah

Proč a co citovat?

Plagiátorství, prohřešky proti etice

Přímá citace – parafráze – citace - bibliografický záznam

Citační metody a styly

Norma ČSN ISO 690:2022 vs. ČSN ISO 690:2011

Citační manažery, generátory citací

Příklady citací různých typů informačních zdrojů

Dilemata a špeky

Kde hledat pomoc

Závěrečná práce a citování

Název

Obsah

Úvod

Hlavní část

- **Část teoretická**

- **Část praktická**

Závěr

Seznam zdrojů

Přílohy

- Práce není jen sbírka informací „odjinud“
- Převzaté informace by měly být propojeny vaší vlastní myšlenkou a logicky na sebe navazovat

„Stand on the shoulders of giants“ – ale nezapomeňte je řádně citovat

Proč se vůbec cituje?

- **Odlišit** vlastní myšlenky a přínos od myšlenek a práce jiných lidí (informační etika - plagiátorství, autorský zákon)
- **Doložit** původ informace – **musí jít dohledat**
- **Podpořit** naši argumentaci (tzv. argumentace autoritou)
- Seznam literatury odráží, jak důkladný průzkum jste provedli
- Dobře ocitované zdroje dokazují vaši **profesionálně odvedenou práci**

KOTOUČOVÁ, Zitta. Německem obchází lovec plagiátorů, děsí politiky i akademiky. *iDNES* [online]. 18.9.2021 [vid.11.2.2022]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/stefan-weber-medialni-analytik-annalena-baerbockova-nemecko-rakousko-politici-plagiatorstvi-kanclerk.A210914_122452_zahranicni_dtt

Plagiátorství, prohřešky proti etice

Při citování v závěrečné (a jiné odborné) práci

- Necitování děl, která jsou v práci použita (plagiátorství)
- Nepřesné, neúplné citace
- Citace vytržené z kontextu
- Citování děl, která nejsou v práci použita

Obecně

- Připsání podílu na práci (autorství) osobám, které se na práci skutečně nepodílely
- Nepřiznání podílu na práci dalším osobám
- Zadání vypracování práce někomu jinému
- Manipulace s daty apod.

JKK [šifra Jakuba KOTALÍKA]. Ministryně Malá opisovala i v práci o chovu králíků, ukázaly analýzy. *iDnes* [online]. 3.7.2018 [vid. 2022-02-17]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/tatana-mala-ministryne-spravedlnosti-diplomka-diplomova-prace-univerzita-kralici-plagiat-opisovani.A180703_140015_domaci_jkk

Plagiátorství je vážný přestupek a obvykle se na něj přijde!

Co necitovat?

Existují věci, na které odkazovat nemusíme:

- **Obecně známá fakta**
- **Informace, u nichž lze očekávat, že je cílová skupina zná**
(základní znalosti daného oboru)

Příklad:

Mt. Everest je nejvyšší hora na světě a měří 8848 m.

Nejnovější měření prokázala, že Mt. Everest roste a jeho současná výška nyní činí 8849 m (Batchelor, 2020).

Přímá citace (citát) vs. nepřímá citace (parafráze)

Přímá citace (citát)

- Doslovný přepis cizího textu
- Začátek a konec jasně odlišen uvozovkami, případně kurzívou nebo samostatným odstavcem (záleží na požadavcích)
- Použijeme u kratšího textu nebo u textu, kde je důležité jeho přesné znění
- Musíme odkázat na zdroj

Vermikompostování je jedna z „*metod zpracování odpadů v hodnotný materiál použitelný pro zlepšení půdních vlastností*“ (Kalina, 2016, str. 58).

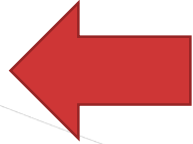
Nepřímá citace (parafráze)

- Shrnutí cizího textu nebo myšlenky vlastními slovy; text můžeme přeformulovat, ale nesmíme měnit význam
- Nutné oddělit od vlastního textu, musí být zřejmé, kde končí cizí myšlenka a začíná vaše
- Parafrázujeme delší text; text, kde není důležité původní znění, nebo je hůře srozumitelný/zastaralý
- Musíme odkázat na zdroj

Odpady se mohou zpracovávat několika metodami. Jednou z nich je vermikompostování, kdy odpad po zpracování může velmi dobře sloužit k zlepšení půdních vlastností. (Kalina, 2016, str. 58)

Citace a bibliografický záznam

Citace označuje citát/parafrázi textu z jiného zdroje a odkazuje na seznam zdrojů

„Mám určitě pravdu, hluboce jsem se nad vším zamyslela a je to jasné, roboti zaberou naše byty.“ (Tvrdá, 2015, s. 150)

Bibliografický záznam/bibliografická citace jednoznačně identifikuje dokument (uvádí se v seznamu použité literatury)

TVRDÁ, Pavlína, 2015. *Roboti zaberou naše byty a chleba si pomažou Appetity*. Praha: Karolinum. ISBN 978-40-7328-068-2.

Anatomie bibliografického záznamu

Povinné údaje – mírně se liší dle typu dokumentu*

JMÉNO tvůrce/tvůrců

Název (knihy, kapitoly + knihy, článku + časopisu, webové stránky + webu)

Médium, typ nosiče, formát – u netištěných dokumentů (Online; MP3; Online, video; Audiokniha, MP3; Film, videokazeta; ...)

Vydání (pokud nejde o první vydání)

Nakladatelské údaje (místo, vydavatel, rok)

Datum citování [vid., cit.] - u el.zdrojů

Název edice (pokud je)

Identifikátor (ISBN, ISSN, DOI)

Dostupnost, přístup nebo umístění informací - u el. zdrojů (URL, DOI,...)

Kniha

MUSIL, Dalibor et al., 2016. *Ultrazvukové vyšetření žil dolních končetin*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016. 168 s. ISBN 978-80-247-5597-7.

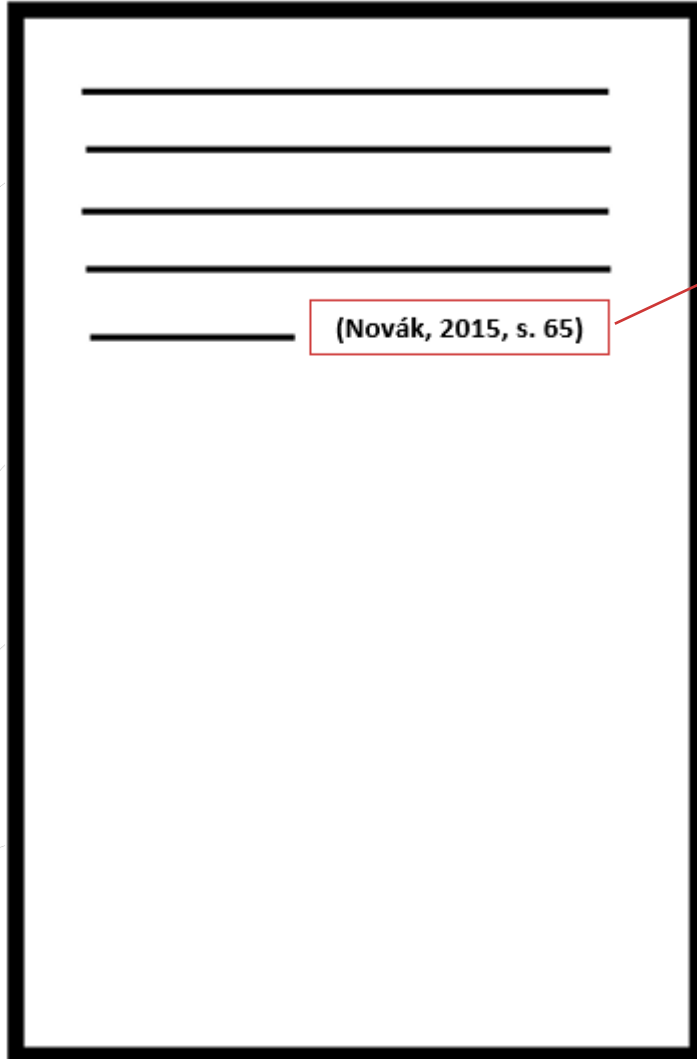
Článek online

CONLON, Ronan, Hady SAHEB a Iqbal Ike K. AHMED. Glaucoma treatment trends: a review. *Canadian Journal of Ophthalmology* [online]. Elsevier, 2017, roč. 52, č. 1, s. 114–124 [vid. 7. říjen 2022]. ISSN 17153360. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1016/j.jcjo.2016.07.013>

*podrobněji s. 26 a dále u konkrétních příkladů a vzorů pro jednotlivé typy dokumentů (dle ČSN ISO 690:2011).
Pořadí údajů se u jednotlivých citačních stylů/norem mírně liší.

- **Metoda/system citování** je způsob, jakým citace označují **v textu** a **jak odkazují na bibliografický záznam**.
 - Citační metody jsou v podstatě 3:
 - Metoda (autor, datum) – *Harvardský* systém/metoda
 - Metoda poznámek pod čarou
 - Metoda [číselný odkaz] – metoda *Vancouver*
- **Citační styl/norma** stanovuje požadavky na **pořadí údajů v bibliografickém záznamu** a **jaké údaje** je třeba uvést.
 - Citačních stylů je hodně (APA, MLA, Nature, ČSN ISO 690,....)

Metoda (autor, datum), tzv. Harvardský systém/metoda

- V textu je za doslovnou citací nebo parafrází závorka s příjmením autora, rokem a číslem/ rozsahem stran.
- Nejrozšířenější metoda, jasná, stručná – pozor na **umístění roku**, v seznamu zdrojů/použité literatury musí být **hned za jménem**

Seznam použité literatury (řazeno podle abecedy, nečíslováno, lze použít odrážky)

NOVÁK, Jan, 2015. *Cestování časem*. Praha: Karolinum. ISBN.

Bibliografický záznam

Metoda (autor, datum), styl ČSN ISO 690:2011

Příklad citace a parafráze v textu:

Tvrdá (2015, s. 20) ve své knize tvrdí, že roboti jednou určitě ovládnou zemi a předkládá pro to množství důkazů, které si vycucala z prstu. Drtivá většina vědců, kteří jsou chytřejší než ona a mají prokazatelné vzdělání nejen v oblasti robotiky, však tuto možnost zcela vylučuje (Hawking, 2015).

Ve své nejnovější publikaci však Tvrdá (2016, s. 150) stále vehementně tvrdí: „I když to zní neuvěřitelně, je jasné, že roboti jednoho dne zaberou naše byty.“

Seznam zdrojů (bibliografické citace):

HAWKING, Stephen, 2015. *Někteří lidé by prostě neměli publikovat*. Oxford: Oxford University Press. ISBN 944-10-7728-128-2.

TVRDÁ, Pavlína, 2015. *Roboti zaberou naše byty a chleba si pomažou apetity*. Praha: Karolinum. ISBN 978-40-7328-068-2.

TVRDÁ, Pavlína, 2016. *Já jsem to říkala*. Praha: Karolinum. ISBN 918-30-7328-078-1.

Metoda (autor, datum), tzv. Harvardský systém/metoda

Pozor na plodné autory

(citujete více děl stejného autora, vydané ve stejném roce, dle ČSN ISO 690:2011)

Text práce:

Takřka dva roky po vynálezu CRISPR metody úpravy genomu její autorka Jennifer Doudna upozornila na důležitost otevřené veřejné diskuse ohledně etických dopadů biologického výzkumu (2015b, s. 471).

...
Doudna (2015a, s.1) rozlišuje pět důležitých kroků budoucí genetické úpravy embryí.

Seznam použité literatury/zdrojů (bibliografické citace):

DOUDNA, Jennifer, 2015a. Embryo editing needs scrutiny. *Nature*, č. 528(7581), s. 1.

DOUDNA, Jennifer, 2015b. My whirlwind year with CRISPR. *Nature*, č. 528(7583), s. 469-471.

Metoda poznámek pod čarou

3

4

5

³ NOVÁK, Jan. *Cestování časem*, s. 65.
⁴ Tamtéž, s.80
⁵ TVRDÁ, Pavlína. *Veledílo*, s.10.

V textu je za doslovnou citací nebo parafrází **číslo citace** (každé číslo je unikátní)

V poznámce pod čarou je **zkrácený nebo plný bibliografický záznam**

Pokud je v poznámce pod čarou zkrácený bibliografický záznam, je nutné vytvořit seznam použité literatury s plnými bibliografickými záznamy (jinak ne)

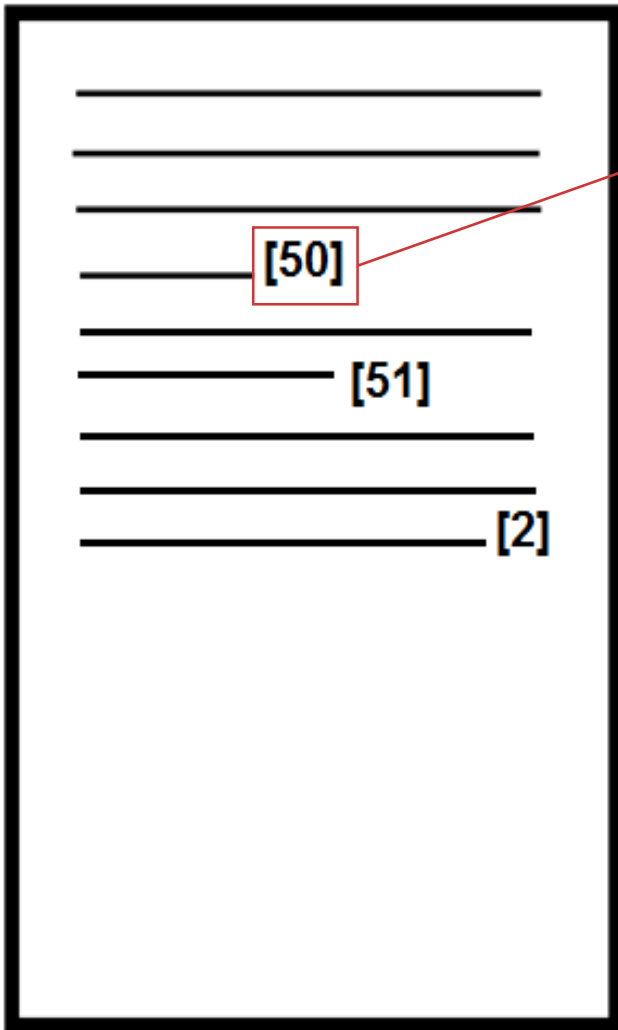
Používá se spíše v humanitních oborech, výhoda: info o dokumentu je neustále na očích

Seznam použité literatury (řazeno podle abecedy)

NOVÁK, Jan. *Cestování časem*. Praha: Karolinum, 2015. ISBN
TVRDÁ, Pavlína. *Veledílo*. Ostrava: Halda, 2020.

Bibliografický záznam

Metoda [číselný odkaz], tzv. Vancouver systém

- V textu je za doslovnou citací nebo parafrází **číslo, které se váže na konkrétní dokument** – stejné číslo se **může opakovat vícekrát** (podle toho kolikrát dokument citujeme)
- Obvykle se odkazuje na citované zdroje v pořadí, v jakém jsou citovány poprvé
- Používá se především v přírodních a technických vědách

Seznam použité literatury (řazeno podle čísel citací použitých v dokumentu)

[2] KOVÁŘ, Tomáš. *Zajímavý nadpis*. Praha: Odeon, 2015. ISBN.

...

[50] ČERNÝ, Petr. *Strhující story*. Praha: Odeon, 2000. ISBN.

[51] NOVÁK, Jan. *Cestování časem*. Praha: Karolinum, 2015. ISBN.

→ Bibliografický záznam

Metoda [číselný odkaz], tzv. Vancouver systém

Pozor na!

- Uvádění čísel stránek:

[50, s. 6] → Je jasné, že jde o dokument č. 50, strana č. 6.

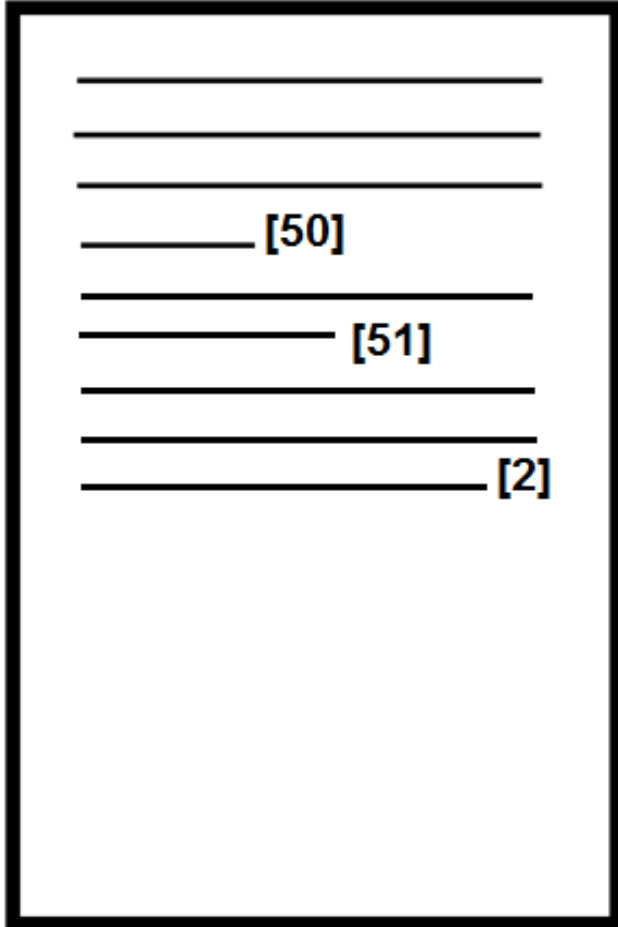
[50, 6] → Může znamenat, že jde o odkaz na zdroj č. 50 a zdroj č. 6.

- Více odkazů k jedné informaci ideálně:

[50, s. 4] [6, s. 13] nebo [50, s. 4; 6, s. 13]

- Varianta alla Písmo Svaté: **[50:4; 6:13]**

U dokumentů v el. podobě jsou odkazy často prolinkované.

Citační metody a citační styl dle ČSN 690:2011

Citační metoda

Citace v textu

Bibliografická citace v přehledu použité literatury

**(autor, datum)
Harvardská metoda**

...blabla" (Banks, 1993, s.20).

BANKS, Iain, 1993. *The Crow Road*. London: Abacus. ISBN 978-0-349-10323-5.

**Metoda poznámek pod
čarou**

...blabla"¹

¹ BANKS, Iain. *The Crow Road*, s.20.

nebo

¹ BANKS, Iain. *The Crow Road*. London: Abacus, 1993. s.20. ISBN 978-0-349-10323-5.

BANKS, Iain. *The Crow Road*. London: Abacus, 1993. ISBN 978-0-349-10323-5.

**Metoda [číselný odkaz]
Vancouver**

...blabla" [1, s.20].

1. BANKS, Iain. *The Crow Road*. London: Abacus, 1993. ISBN 978-0-349-10323-5.

Citační styly a metody

- Vyžadované jednotlivými vydavateli, institucemi
- Styl a metoda musí být vždy konzistentní pro celý dokument.
- Nestresujte se zbytečně tím, kde má být tečka a kde čárka. Hlavní je, aby byl zdroj podle citačního záznamu dohledatelný a obsahoval pokud možno všechny povinné údaje.

APA

Banks, I. (1993). *The crow road*. Abacus.

Chicago

Banks, Iain. 1993. *The Crow Road*. London: Abacus.

ČSN ISO 690:2011 a ČSN ISO 690:2022

BANKS, Iain, 1993. *The crow road*. London: Abacus. ISBN 978-0-349-10323-5.

BANKS, Iain. *The crow road*. London: Abacus, 1993. ISBN 978-0-349-10323-5.

IEEE

I. Banks, *The crow road*. London: Abacus, 1993.

MLA

Banks, Iain. *The Crow Road*. Abacus, 1993

Jak budete citovat vy?

- Máte styl daný (na stránkách ústavu/katedry)? Můžete si vybrat?
- Každý styl má vlastní návod – všechno je online

Podrobný výklad ČSN ISO 690:2011

Interpretace ČSN ISO 690:2011 (stručnější verze)

Styl a metoda musí být vždy **konzistentní** pro celý dokument.

Nové vydání normy ČSN ISO 690:2022 – 1/2

- Od prosince 2022 platí nové vydání normy ČSN ISO 690:2022.
- **Norma je poměrně volná (tvorí pouze rámec/doporučení pro tvorbu citačních stylů) a v řadě případů uvádí různé varianty zápisu.**
- V r.2023 několik výkladů normy z různých institucí; výklady se vzájemně mírně liší (interpunkce, pořadí prvků) a některé se v některých prvcích liší i od normy samé.
- Dosud nejsou doladěny styly citačních manažerů pro všechny typy dokumentů (Zotero, CitacePro,...).

Změny jsou spíše „kosmetické“, principy citování zůstávají stejné!

**Doporučujeme citovat dle pravidel stanovených vaší institucí,
zatím klidně dle ČSN ISO 690:2011.**

Výklady ČSN ISO 690:2022 s příklady, k 5.10.2023:

- Technická univerzita Liberec (TUL) (citační styly TUL pro Zotero/Mendeley, harvard i číselný - ČJ a AJ)
- Tým odborníků z různých institucí (NK, MUNI, ČZU, ČVUT, VUT, UTB) pod vedení Citace.com (implementováno do citačního manažeru CitacePro)
- VŠE
- ZČU

**pozor – výklad normy jednotlivými institucemi a příklady v nich se mohou vzájemně mírně lišit, norma má pouze doporučující charakter*

Hlavní změny uvedené v normě

- **Uvádění jmen všech autorů, pokud jich je 5 a méně**
- **Datum citování/shlednutí dokumentu ve formátu RRRR-MM-DD umístěno na konec citace,** za odkaz na dokument
- **Formát a druh dokumentu uváděn bez hranatých závorek**
- **Používání trvalých identifikátorů DOI, handle, URI pro odkaz na dokument** (url jen pokud tyto neexistují)
- Italicou název zdroje, na který vede odkaz, tj. u digitálních článků zpravidla název článku, u článků v tištěných časopisech název časopisu*
- U seriálových publikací uvádět roč., č., s. zkratkami (není možný zápis ve tvaru 6(3), 25-45))
- Zkratky roč., č. se píší v jazyce citovaného dokumentu*
- Při citování informací z dynamických webových stránek, provést archivaci této stránky a odkázat na kopii v archivu (např. [WebArchive](#))**
- Drobné změny v diakritice, používání italiky, závorek, pořadí některých údajů
- Popisuje jak citovat: diplomové/dizertační práce, datové soubory, umělecká vystoupení, archivní dokumenty a exponáty, osobně získané informace, informace ze sociálních sítí

*ignorováno většinou výkladů, obtížně realizovatelné při použití citačních manažerů

** ignorováno většinou výkladů (otázka autorských práv, životnosti archivu atd.)

Srovnání citací dle ČSN ISO-690 2011 x 2022

	ČSN ISO-690:2011 (harvard)	Citace.com (5.10.2023)	ČSN ISO-690:2022 (harvard)	TUL (Zotero, 5.10.2023)
E-kniha	KOLB, Josef, 2011. <i>Dřevostavby</i> [online]. 3. aktualiz. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4071-3. Dostupné z: https://www.bookport.cz/kniha/drevostavby-825/	KOLB, Josef, 2011. <i>Dřevostavby</i> . Online. 3. aktualiz. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4071-3. Dostupné z: https://www.bookport.cz/kniha/drevostavby-825/ . [cit. 2023-10-06].	KOLB, Josef, 2011. <i>Dřevostavby</i> . online. 3. aktualiz. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4071-3. Dostupné z: https://www.bookport.cz/kniha/drevostavby-825/ .	
E-článek	FARMER, R., 2004. Alcoholism, Drug Addiction, and the Road to Recovery. <i>Alcohol and Alcoholism</i> [online]. 39(1), 73–73 [cit. 2023-08-31]. ISSN 1464-3502. Dostupné z: doi:10.1093/alcalc/agh020	FARMER, R., 2004. Alcoholism, Drug Addiction, and the Road to Recovery. Online. <i>Alcohol and Alcoholism</i> . 2004-01-01, roč. 39, č. 1, s. 73-73. ISSN 1464-3502. Dostupné z: https://doi.org/10.1093/alcalc/agh020 . [cit. 2023-10-06].	FARMER, R., 2004. Alcoholism, Drug Addiction, and the Road to Recovery. online. <i>Alcohol and Alcoholism</i> , roč. 39, č. 1, s. 73–73. Dostupné z: https://doi.org/10.1093/alcalc/agh020 .	
E-statistika	ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (ČSÚ), 2023. Zdravotničtí pracovníci podle krajů v r.2021: Tabulka 21-101. In: <i>Srovnání krajů v České republice - 2022</i> [online]. [cit. 2023-05-30]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/21-zdravotnictvi-y2sgg5klmw	ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (ČSU), 2023. Zdravotničtí pracovníci podle krajů v r.2021: Tabulka 21-101. Online. In: <i>Srovnání krajů v České republice - 2022</i> . Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/21-zdravotnictvi-y2sgg5klmw . [cit. 2023-10-06].	ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (ČSÚ), 2023. Zdravotničtí pracovníci podle krajů v r.2021: Tabulka 21-101. online. In: <i>Srovnání krajů v České republice - 2022</i> . Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/21-zdravotnictvi-y2sgg5klmw .	

Změny jsou spíše „kosmetické“, principy citování i údaje v citaci zůstávají stejné!

Citační manažery

- Automatické stahování informací o zdrojích (nutné stažené info zkontrolovat a doplnit)
- Organizace stažených článků
- Generování citací
- Stažení a práce s plnými texty
- Integrace s MS Word a dalšími textovými editory

Zotero

Citace PRO

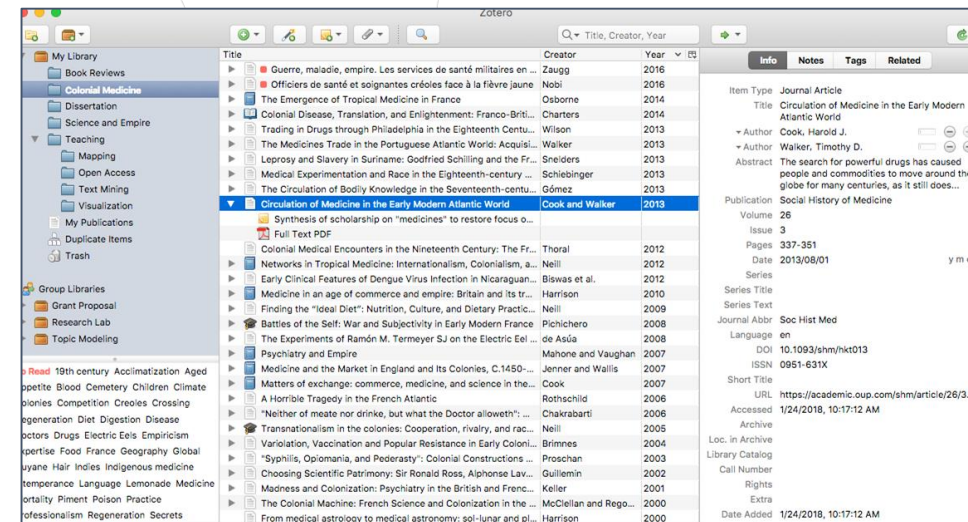
Mendeley

JabRef (integrace s LaTeX)

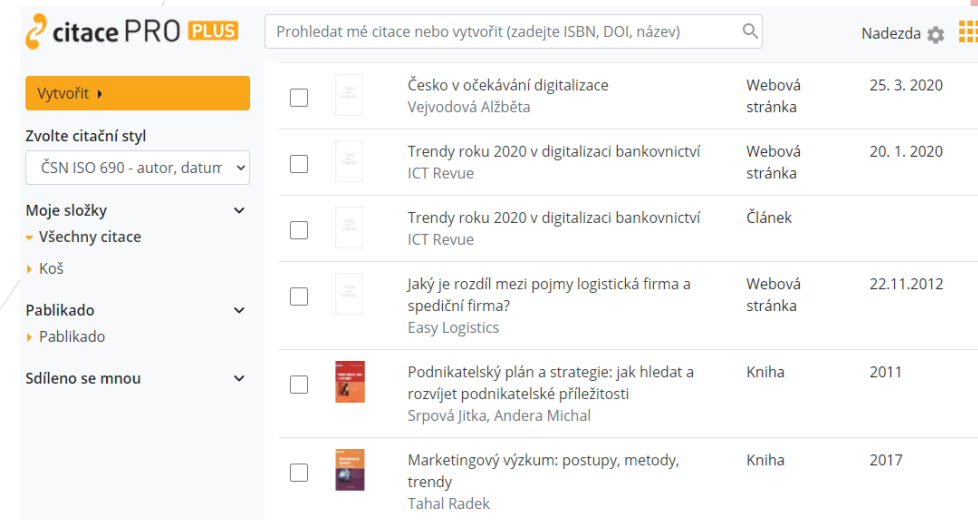
EndNote (předplacené pro studenty VŠCHT)

Citavi (předplacené pro studenty ČVUT)

Porovnání citačních manažerů

Ukázka citačního manažeru Zotero

Ukázka citačního manažeru Citace PRO

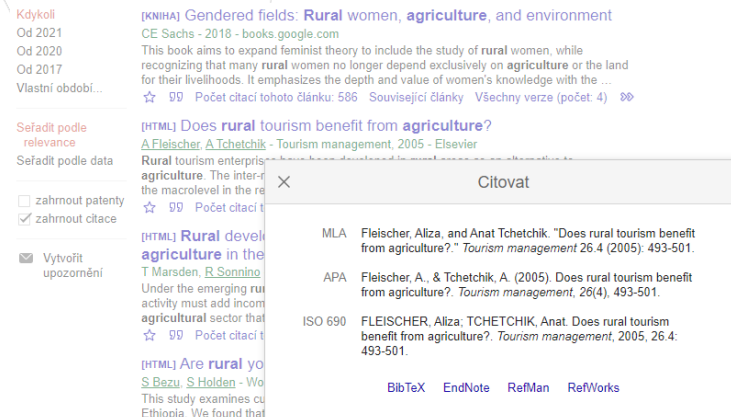
Citační manažery vám ušetří čas, ale vytvořené citace je vždy nutné zkontrolovat!

Více v průvodci NTK Citační manažery

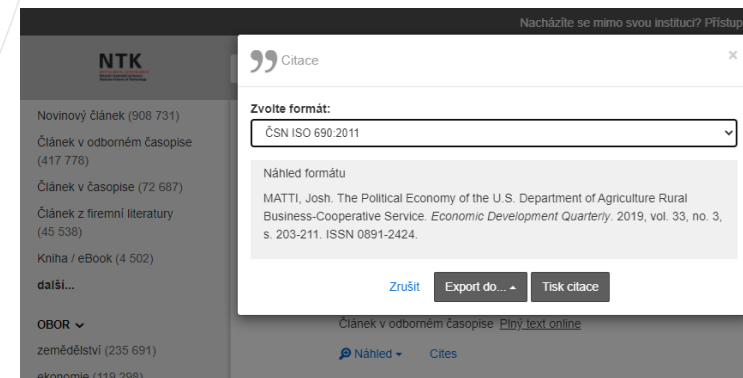
Citační generátory

Slouží k tvorbě bibliografického záznamu v požadovaném stylu:

- [Citace.com](#) – funguje v kombinaci s Citace PRO i samostatně. Pracuje s českou interpretací ISO normy
- [Generátor citací od VŠCHT](#) nabízí možnost přepínat mezi stylem ACS (American Chemical Society) a ISO normou, včetně ukázek
- [Google Scholar](#)
- Vyhledávače knihoven ([NTK](#), [www.knihovny.cz](#))

Ukázka stahování záznamu z Google Scholar

Ukázka stahování záznamu z webu NTK

**Z neúplných/chybných informací
o dokumentu nikdy nevznikne
správná citace!**

**Generátory mohou ušetřit čas,
ale vytvořené citace je vždy
nutné zkontrolovat!**

Jak v praxi postupovat při tvorbě bibliografické citace?

Vždy citujte s citovaným dokumentem v ruce/před sebou

1. Určete typ a formu citovaného dokumentu
(kniha, e-kniha, článek z časopisu/e-časopisu, webová stránka, obrázek, zákon, ...)

2. Najděte si správný vzor citace pro daný typ dokumentu
(např. ve stručném či podrobném výkladu normy ČSN ISO 690:2011, dle zvolené citační metody a stylu)

3. Najděte si v citovaném dokumentu příslušné údaje a vytvořte citaci dle vzoru
(pokud používáte citační manažer/generátor, vložte/zkontrolujte povinné údaje pro vytvoření citace, vygenerovanou citaci vždy zkontrolujte/opravte podle vzoru/normy/stylu)

Příklady bibliografických citací různých typů informačních zdrojů dle normy ČSN ISO 690:2011

- Knih a e-kniha
- Kapitola/příspěvek v knize/sborníku (tištěné a elektronické)
- Článek z časopisu (tištěný a elektronický)
- Webová stránka
- Obrázek, fotografie, tabulka, graf
- Film, TV/rozhlasový pořad
- Informace/část pořadu z TV/rozhlasu
- Youtube video
- Výřez z Youtube videa
- Umělecké vystoupení
- CD, DVD
- Diplomová, dizertační práce
- Zákon, vyhláška
- Legislativní dokumenty EU a EP
- Patent
- Norma
- Mapa
- Data
- Software
- Firemní materiály – leták, prod.list, výroční zpráva
- Podcast
- Archivní dokument, muzejní exponát
- Příspěvek na Facebooku, Twitteru, diskuzním fóru
- Osobně získané informace (ústní, mail, přednáška)
- Obsah vytvořený umělou inteligencí (AI)

Citujeme – kniha, e-kniha (1 autor)

Tištěná kniha

Harvardský styl (autor, datum)

JMÉNO tvůrce*, rok vydání. *Název publikace*: *podnázev*. Vydání**. *Další tvůrce (např. překladatel)*. Místo: vydavatel. *Počet stran*. Edice, číslo edice. ISBN.

MUSIL, Robert, 1998. *Muž bez vlastností*. Vyd. 2. Praha: Argo. 741 s. ISBN 80-7203-097-3.

Metoda číselných odkazů či poznámek pod čarou

JMÉNO tvůrce*. *Název publikace*: *podnázev*. Vydání**. *Další tvůrce (např. překladatel)*. Místo: vydavatel, rok vydání (číselný odkaz, průběžné poznámky). *Počet stran*. Edice, číslo edice. ISBN.

MUSIL, Robert. *Muž bez vlastností*. Vyd. 2. Praha: Argo, 1998. 741 s. ISBN 80-7203-097-3.

*Tvůrce - příjmení autora píšeme velkými písmeny, stejně tak název firmy/instituce.

**Číslo vydání neuvádíme, pokud se jedná o 1. vydání.

červeně - nepovinné údaje.

E-kniha

Harvardský styl (autor, datum)

JMÉNO tvůrce, rok vydání. *Název publikace* [e-kniha / online]. Vydání. *Další tvůrce (např. překladatel)*. Místo: vydavatel [vid. / cit. datum citování]. *Počet stran*. Edice, číslo edice. ISBN. Dostupné z: URL

KOLB, Josef, 2011. *Dřevostavby: systémy nosných konstrukcí, obvodové pláště* [e-kniha]. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada [vid. 2022-02-22]. 320 s. ISBN 978-80-247-7115-1. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/kniha/drevostavby-825/>

Metoda číselných odkazů či poznámek pod čarou

JMÉNO tvůrce. *Název publikace* [e-kniha / online]. Vydání. *Další tvůrce (např. překladatel)*. Místo: vydavatel, rok vydání [vid. / cit. datum citování]. *Počet stran*. Edice, číslo edice. ISBN. Dostupné z: URL

KOLB, Josef. *Dřevostavby: systémy nosných konstrukcí, obvodové pláště* [e-kniha]. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011 [vid. 2022-02-22]. 320 s. ISBN 978-80-247-7115-1. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/kniha/drevostavby-825/>

Citujeme – kniha, e-kniha (více autorů)

- **2-3 autoři**

TVRDÁ, Pavlína a Josef MĚKKÝ.

TVRDÁ, Pavlína, Josef MĚKKÝ a Jana HADROVÁ.

- **4 a více autorů**

- Uvedeme všechny autory

TVRDÁ, Pavlína, Josef MĚKKÝ, Jana HADROVÁ a Karel NOVÝ.

nebo

- Uvedeme prvního z autorů a zkratku aj. nebo et al.

TVRDÁ, Pavlína et al.

TVRDÁ, Pavlína aj.

Tištěná kniha

MUSIL, Dalibor et al., 2016. *Ultrazvukové vyšetření žil dolních končetin*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada. 168 s. ISBN 978-80-247-5597-7.

E-kniha

MUSIL, Dalibor et al., 2016 *Ultrazvukové vyšetření žil dolních končetin* [e-kniha]. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada [vid. 2022-02-22]. 168 s. ISBN 978-80-271-9327-1. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/kniha/ultrazvukove-vysetreni-zil-dolnich-koncaetin-2660/>

Citujeme – kapitola/příspěvek v knize/sborníku (tištěný, elektr.)

Kapitola/příspěvek v tištěné knize/sborníku

TVŮRCE příspěvku, rok (harvard). Název příspěvku. In:Citace knihy/sborníku v níž je příspěvek, rozsah stran příspěvku.

KRÁMSKÁ, L. Zjišťování premorbidního intelektu v psychologii. In: KRÁMSKÝ, D., ed. *Kognitivní věda dnes a zítra*. Liberec: Bor, 2009, s. 127–138. CogniSci. ISBN 978-80-86807-55-3.

Kapitola/příspěvek v e-knize/e-sborníku

TVŮRCE příspěvku, rok (harvard). Název příspěvku. In:Citace e-knihy/e-sborníku v níž je příspěvek, rozsah stran příspěvku.

NISHIJIMA, Marislei, Flavia Mori SARTI a Regina Célia CATI, 2019. The Underlying Causes of Brazilian Corruption. In: ROTBERG, Robert I., ed. *Corruption in Latin America: How Politicians and Corporations Steal from Citizens* [online]. Cham: Springer International Publishing, s. 29–56 [vid. 2019-03-19]. ISBN 978-3-319-94057-1. Dostupné z: DOI:[10.1007/978-3-319-94057-1_2](https://doi.org/10.1007/978-3-319-94057-1_2)

Citujeme – článek z časopisu, novin (tištěný, elektronický)

TVŮRCE článku, rok (harvard). Název článku: *podnázev*. *Název časopisu / novin: podnázev časopisu* [online (*u online zdrojů*)]. Vedlejší názvy. Vydání. Místo: vydavatel, rok (číselný odkaz, průběžné poznámky), ročník (vol.), číslo (no.), rozsah stran příspěvku [vid. datum citování]. ISSN. Dostupné z: URL/DOI

Článek z tištěného časopisu

MOLLER, David E., Atsushi YOKOTA a Jeffrey S. FLIER. Normal insulin-receptor cDNA sequence in Pima Indians with NIDDM. *Diabetes*. 1989, vol. 38, no. 11, s. 1496-1500. ISSN 0012-1797.

Článek z e-časopisu

NEATROUR, Anna, Anne MORROW, Ken ROCKWELL a Alan WITKOWSKI. Automating the Production of Map Interfaces for Digital Collections Using Google APIs. *D-Lib Magazine* [online]. 2011, **17**(9/10) [vid. 2011-10-10]. ISSN 1082-9873. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1045/september2011-neatrou>

Citujeme – webová stránka

NTK

50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E
Národní technická knihovna
National Library of Technology

JMÉNO tvůrce, rok publikování/aktualizace (harvard). Název webové stránky. In: *Název webového sídla* [online]. Datum publikování/aktualizace [Datum citování]. Dostupné z: URL

SKENDERIJA, Sasha, ed., 2017. Informační podpora pro studenty středních škol. In: *Národní technická knihovna* [online]. 7.11.2017 [cit. 2018-02-13]. Dostupné z: <https://www.techlib.cz/cs/83607-stredni-skoly>

The screenshot shows the NTK website interface. At the top left is the NTK logo with coordinates and the full name. To the right is a search bar with the text 'Hledání v celém fondu NTK...' and a search icon. Below the search bar is a navigation menu with items: 'Co u nás najdete', 'Služby a podpora', 'Kultura a události', 'O nás', and 'Projekty a inovace'. The main content area has a breadcrumb trail: 'Titulní strana / Služby a podpora / Podpora studentů a akademického psaní / Kurzy a workshopy / Střední školy'. The title of the page is 'Informační příprava pro studenty středních škol'. The main text reads: 'Vážené kolegyně, vážení kolegové, středoskolští pedagogové a administrátoři, v moderním, přátelivém a dynamickém akademickém prostředí NTK uprostřed dejvického kampusu vám nabízíme asistenci a spolupráci k získání a udržení'. There is a photo of students working at computers. At the bottom, it says 'Editor: Sasha Skenderija' with links for 'Editovat', 'Editovat detaily', and 'Přejít do administrace'. The last update is 'Poslední změna: 7.11. 2017 13:11'.

Citujeme – obrázek, fotografie, tabulka, graf -1/3

Samostatné výtvarné dílo (obrázek, fotografie)

JMÉNO tvůrce. *Název díla*. [Vedlejší názvy](#) [formát; technika, typ zdroje]. Datum. Rozměry. Místo: Fyzické umístění. Licence. Katalogové číslo apod. [cit. datum u online zdrojů]. Digitální zástupce – dostupnost.

DÜRER, Albrecht. *Klanění tří králů* [obraz; olej na dřevě]. 100 cm × 114 mm. 1504. Místo: Galleria Uffizi, Florencie, Itálie.

MAGRITTE, René, 1928. *The Lovers* [obraz; olej na plátně]. Místo: MOMA, New York. [cit. 2018-02-13]. Digitální zástupce dostupný z: https://library.artstor.org/asset/AMOMA_10312310510.

MAGRITTE, René, 1928. *The Lovers* [malba / olej na plátně]. In: *Artstor* [online] [cit. 2018-02-13]. Dostupné z: https://library.artstor.org/asset/AMOMA_10312310510

Obr. 1 – Milenci (The Lovers).
René Magritte (1928)¹

- Obrázky/tabulky/grafy v textu se číslují a mají popisky, jejich soupis je na začátku nebo konci práce. Odkaz na zdroj je pak v soupisu literatury.
- Na zdroj odkazujte stejnou metodou, jakou používáte v textu práce (pokud od vás není vyžadován jiný postup).
- Pokud obrázek/tabulku/graf upravíte, nebo něco zvýrazníte, je potřeba to uvést (např. ve vysvětlivce – viz příklad).

¹ Upraveno autorem (přikreslené oko)

Citujeme – obrázek, fotografie, tabulka, graf - 2/3

Obrázek, fotografie, tabulka, graf v knize/článku (i el.)

JMÉNO tvůrce. Název díla. [Vedlejší názvy](#) [druh nosiče/technika, rok vzniku obrázku]. In: Jméno autora knihy/webu. *Název knihy/webu* [online]. Místo: nakladatel, datum (aktualizace/revize), umístění obr. v publikaci [datum citování]. Dostupné z: URL. [Poznámky](#).

TÓNA, Jan. Mediální kresba bez názvu [reprodukce kresby barevnými tužkami, 1908]. In: NÁDVORNÍKOVÁ, Alena. *Art brut v českých zemích: mediumici, solitéři, psychotici*. Olomouc: Muzeum umění, 2008, obr. 60, s. 65. ISBN 978-80-87149-03-4.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Srovnání státního rozpočtu 2023/2024 (v mld. Kč). [Tabulka; online]. In: *Vláda schválila předpokládané parametry státního rozpočtu na rok 2024*. 21. 6. 2023 20:10 [2023-06-21T20:10] [cit. 2023-07-20]. Archivní kopie dostupná z: Internet Archive, <https://web.archive.org/web/20230720095725/https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2023/vlada-schvalila-predpokladane-parametry-51706>. [archivováno 2023-07-20].

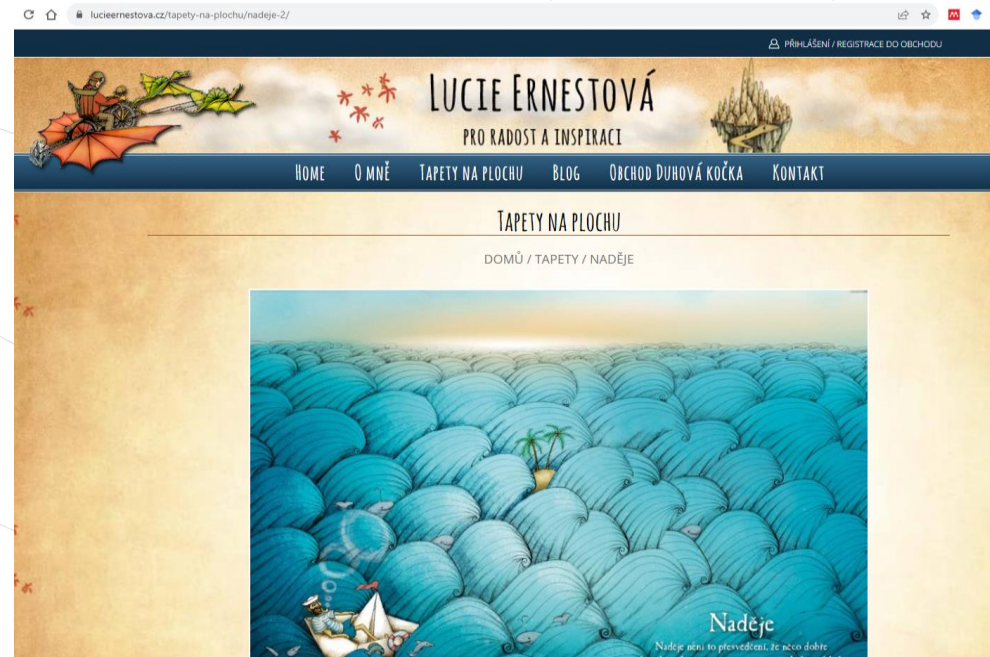
KUREK-GÓRECKA, Anna; KOMOSINSKA-VASSEV, Katarzyna; RZEPECKA-STOJKO, Anna a OLCZYK, Paweł. Effect of compounds of bee venom on healing wounds. [Tabulka; online]. In: *Bee Venom in Wound Healing*. Molecules: roč. 26 (2021), č. 148, tab. 1, s. 8 [cit. 2023-07-20]. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/molecules26010148>.

Citujeme – obrázek, fotografie, tabulka, graf - 3/3

Obrázek, fotografie, tabulka, graf z webové stránky

JMÉNO tvůrce. Název obrázku/tabulky/grafu [formát; typ zdroje]. Vydání, verze. In: Tvůrce stránky. *Název stránky*. Název sídla/webu. Místo: vydavatel, datum publikace, datum úprav/revize [cit.datum]. Dostupné z: URL.

ERNESTOVÁ, Lucie. Naděje [obrázek; online]. In: ERNESTOVÁ, Lucie. *Tapety na plochu*. Pro radost a inspiraci. 2014-11-05 [cit. 2023-07-20]. Dostupné z: <https://lucieernestova.cz/tapety-na-plochu/nadeje-2/>.

Citujeme – film, TV pořad

Název filmu [název v jiném jazyce] [typ nosiče - film, DVD, CD, online, TV pořad], rok *uvvedení v zemi produkce* (harvard). Režie Jméno PŘÍJMENÍ. Země produkce: vydavatel, rok *uvvedení v zemi produkce* (číselný odkaz, průběžné poznámky). *Poznámky* (datum a čas vysílání, délka filmu, námět, místo apod).

Pelíšky [film]. Režie Jan HŘEBEJK. Česko: Sony Music, 1999. Délka 116 min.

Star Wars: Epizoda IV - Nová naděje, 1977 [film]. Režie George LUCAS. USA.

Jistě, pane premiére. 1. díl, Velký plán [epizoda televizního seriálu]. Režie Peter WHITMORE. Velká Británie, BBC, 1985. ČT2, 7. 11. 2010 19:00.

Citujeme – informace/část pořadu z TV či rozhlasu

NTK

50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E
Národní technická knihovna
National Library of Technology

PRIMÁRNÍ odpovědnost*. Název příspěvku/části pořadu. In: *Název pořadu: podnázev. Vedlejší názvy [typ nosiče/formát]*. Druh vysílání/média, název stanice, datum a čas vysílání. Dostupnost a přístup. *Poznámky*.

ŠEBELA, Michal. Historik objevil 400 let starou závěť moravského šlechtice. In: *Události v regionech Plus*. TV, ČT24, 10. února 2012, 19:54.

THATCHER, Margaret, 1986. Interview. In: *Six O'Clock News*. TV, BBC 1, 29 January 1986, 18:23.

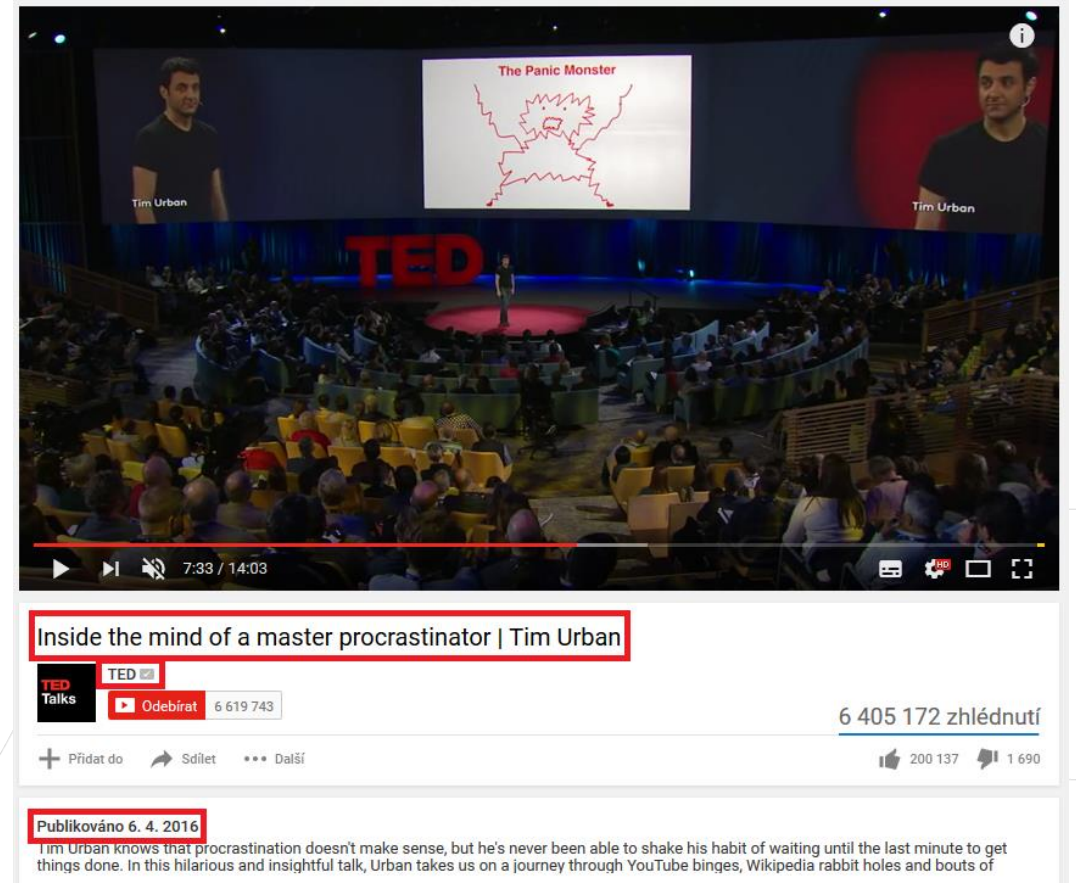
DOSTAL, Jiří. Rozhovor. In: *Hyde Park Civilizace* [online]. TV, ČT24, 12. 2. 2022, 20:05 [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10441294653-hyde-park-civilizace/222411058090212/>

Citujeme – YouTube video

JMÉNO tvůrce, rok zveřejnění (harvard). Název díla. **Vedlejší názvy**. In: *Název webu* [online]. Datum zveřejnění [datum citování]. Dostupné z: URL. **Poznámky/Kanál uživatele**.

Inside the mind of a master procrastinator | Tim Urban, 2016. In: *YouTube* [online]. 6.4.2016 [cit. 2017-03-22]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=arj7oStGLkU>. Kanál uživatele TED Talks.

Inside the mind of a master procrastinator | Tim Urban

TED Talks Odebírat 6 619 743

6 405 172 zhlédnutí

+ Přidat do Sdílet Další 200 137 1 690

Publikováno 6. 4. 2016

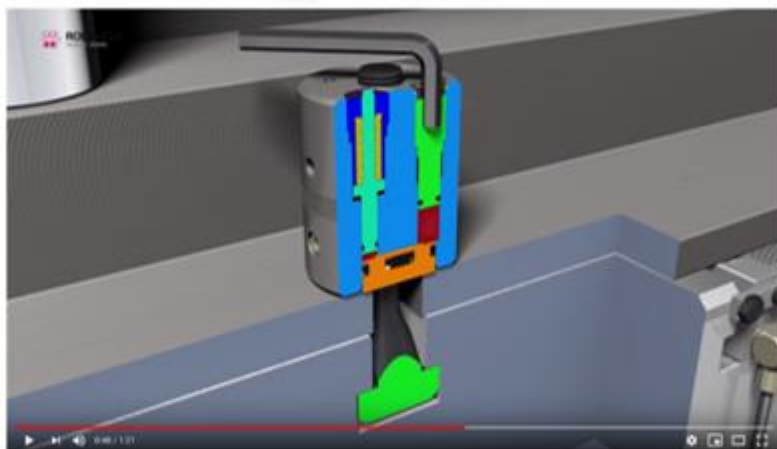
Tim Urban knows that procrastination doesn't make sense, but he's never been able to shake his habit of waiting until the last minute to get things done. In this hilarious and insightful talk, Urban takes us on a journey through YouTube binges, Wikipedia rabbit holes and bouts of

PHILLIPS, Ben. Using APA style for references and citations. In: *YouTube* [online]. Zveřejněno 16. 04. 2012 [vid. 2013-10-30]. Dostupné z: http://www.youtube.com/watch?v=10eg_GB_A9E&feature=youtube_gdata_player

Citujeme – výřez/obrázek z YouTube videa

Výřez z videa, použitý jako ilustrace se začleněním vlastních popisků a označení...

YouTube

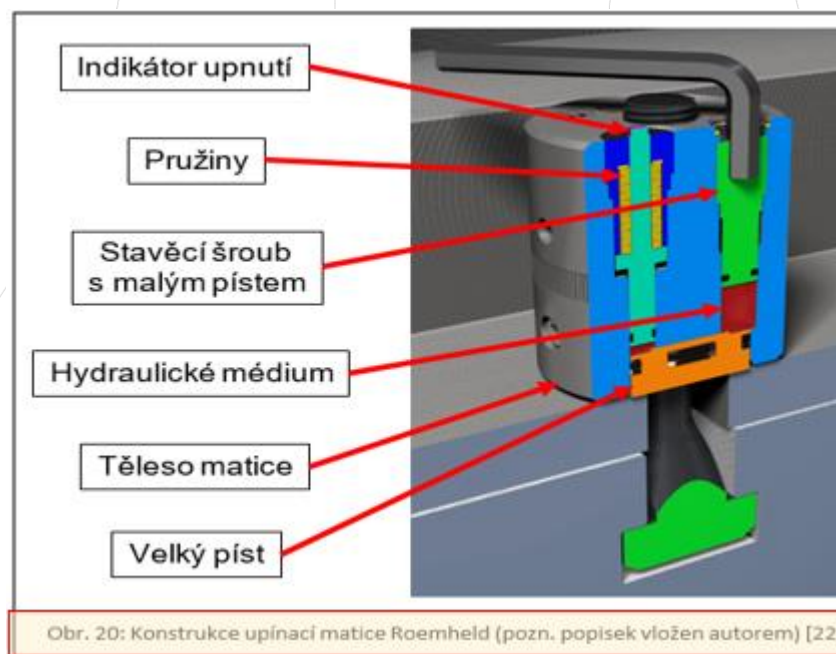

Hydro-mechanical clamping nut with force display

1 161 zhlédnutí

ROEMHELD Gruppe
Publikováno 22. 1. 2016

Tvůrce. Název díla. Vedlejší názvy. [výřez obrázku z videa/snapshot] In: *Název webu* [online]. Datum zveřejnění [datum citování]. Umístění obrázku ve videu. Dostupné z: URL. Poznámky/Kanál uživatele X.

[22] Hydro-mechanical clamping nut with force display. [výřez obrázku z videa] In: *YouTube* [online]. 22. 1. 2016. [vid. 2019-02-18]. Výřez z času 0:48. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=7AnUG_GgaVM&feature=youtu.be. Kanál uživatele ROEMHELD Gruppe.

Citujeme – umělecká vystoupení, apod.

Norma ČSN ISO 690:2011 neřeší citování uměleckých vystoupení.

JMÉNO AUTORA. *Název* [druh inscenace]. Režie Jméno PŘÍJMENÍ. Další tvůrci a jejich role. Místo uvedení. Datum premiéry, datum konkrétního představení.

STRAVINSKY, Igor [skladatel]. *The Rite of Spring* [balet]. Vaslav NIJINSKY [choreograf], BALLETS RUSSES [účinkující]. Théâtre des Champs-Élysées, Paříž. Premiéra 29.5.1993, datum představení 10.6.1995.

SHAKESPEARE, William. *Hamlet* [večerní představení pro tisk]. Simon GODWIN [režisér], Zoe DONEGAN [producent], Sola AKINGBOLA [skladatel], ROYAL SHAKESPEARE COMPANY [účinkující]. Royal Shakespeare Theatre, Stratford-upon-Avon. Datum představení 12.3.2016.

Citujeme – CD, DVD

HLAVNÍ tvůrce. *Název.* *Vedlejší názvy* [typ nosiče]. *Další tvůrci.* Místo: nakladatel, rok. Identifikátor. *Poznámky.*

LAŇKA, David. *Průšvihy Billa Madlafouska*. CD 1 a 2 [zvukový záznam na CD]. Režie Jaroslav KODEŠ, čte Oldřich KAISER. [Praha]: Radioservis, [2016]. ISBN 8590236079922.

MOZART, Wolfgang Amadeus. *Malá noční hudba* [zvukový záznam na CD]. Praha: KM Records, 2003. Obsahuje skladby: Serenáda G dur (Allegra, Romance, Menuetto, Rondeau), Serenáda D dur (Andante, Menuetto, Rondeau, Menuetto galante, Adagio).

Citujeme – diplomová, dizertační práce

Norma ČSN ISO 690:2011 neřeší citování diplomových/dizertačních prací.

JMÉNO tvůrce (student), rok obhajoby (harvard). *Název diplomové práce*. Místo odevzdání práce, rok obhajoby [datum citování]. Typ práce. Vysoká škola, kde student práci obhájil, Fakulta. Vedoucí práce. Dostupné z: URL

ZUNT, Robert. *Aktivita antioxidantních mechanismů u vybraných kmenů řas ovlivněných zamrznáním* [online]. Brno, 2022 [cit. 2022-02-08]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta. Vedoucí práce Peter Váczi, Josef Hájek. Dostupné z: <https://theses.cz/id/uobf1/>

Citujeme – zákon, vyhláška

Norma ČSN ISO 690 neřeší citování zákonů a dalších legislativních dokumentů.

Řídit se lze Legislativními pravidly vlády z 1.2.2018 (Čl.61-74) nebo citovat jako část seriálové publikace.

PŮSOBNOST*. Primární odpovědnost. Název: podnázev. In: *Primární odpovědnost sbírky*. Název zdroje: podnázev zdroje. Rok vydání, část, rozsah stran. Dostupnost. Poznámky.

ČESKO. Zákon č. 111 ze dne 22. dubna 1998 o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1998, částka 39, s. 5388-5419 [vid. 8. únor 2008]. Dostupný z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3146>

ČESKO, 2011. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č.55/2011 Sb. o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků. In: *Zákony pro lidi* [online]. Aktuální znění 19. říjen 2019 [vid. 8. únor 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-55>

*Někteří autoři začínají citaci až názvem zákona – záleží na zvyklostech dané instituce.

Norma ČSN ISO 690 neřeší citování zákonů a dalších legislativních dokumentů.

Řídit se lze Legislativními pravidly vlády z 1.2.2018 (Čl.61-74) nebo citovat jako část seriálové publikace.

PŮSOBNOST*. Primární odpovědnost. Název: podnázev. In: *Primární odpovědnost sbírky*. Název zdroje: podnázev zdroje. Rok vydání, část, rozsah stran. Dostupnost. Poznámky.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/821 ze dne 20. května 2021, kterým se zavádí režim Unie pro kontrolu vývozu, zprostředkování, technické pomoci, tranzitu a přepravy zboží dvojího užití (přepřacované znění). In: *Úřední věstník Evropské unie* [online]. L206, 11.6.2021 [vid. 2023-03-20]. ISSN 1977-0626. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R0821&qid=1679305261381&from=EN>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1257/2012 ze dne 17. prosince 2012, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany: Document 32012R1257. In: *Úřední věstník Evropské unie* [online]. L 361/1, 31. 12. 2012, s. 1—8 [vid. 2023-03-16]. Dostupný z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1678871912121&uri=CELEX%3A32012R1257>

*Někteří autoři začínají citaci názvem zákona – záleží na zvyklostech dané instituce.

Citujeme - patent

JMÉNO majitele (žadatele). *Název*. Vedlejší názvy. Vynálezce (původce). Název země nebo kód. Oficiální označení řady. Typ dokumentu, číslo. Datum vydání (udělení). Dostupnost a přístup. Poznámky.

NOVOTNÝ, Petr. *Propustek s deformační zónou* [online]. MPT: E01F 5/00. Česká republika. Patentový spis, CZ 302313. 2011-01-12 [vid. 8. únor 2022]. Dostupné z: https://isdv.upv.cz/webapp/resdb.print_detail.det?pspis=PT/2010-524&plang=CS

BIKSON, B., S. ETTER a N. CHING. *Hollow Fiberapparatus and Use Thereof for Fluids Separation and Heat and Mass Transfers* [online]. USA. Patentový spis, US 8747980 B2. 10. červen 2014 [vid. 8. únor 2022]. Dostupné z: <https://patentimages.storage.googleapis.com/00/f0/0a/6b343cddda0ed5/US8747980.pdf>

Citujeme - norma

Řada a číslo normy. *Název normy*. **Vedlejší názvy**. Místo: nakladatel, rok. Počet stran. Třídící znak. Poznámky.

ČSN ISO 690. *Informace a dokumentace – Pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů*. Praha: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2011. 39 s. Třídící znak 010197.

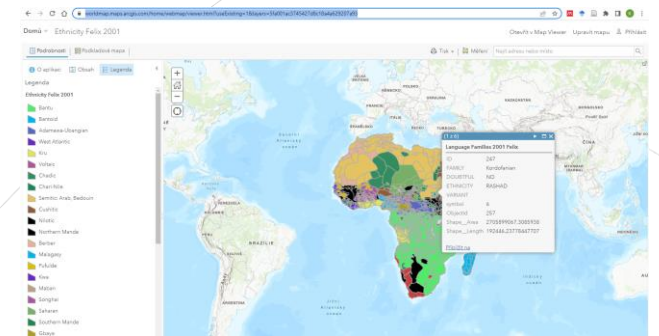
Citujeme - mapa

Tvůrce, rok (harvard). *Název publikace*. **Vedlejší názvy** [typ nosiče/média], [měřítko]. Vydání. **Další tvůrce**. Místo: vydavatel, rok (číselný odkaz, průběžné poznámky). **Rozměr mapy**. Edice, číslo edice. ISBN.

Okolí Brna: Ivančicko: turistická mapa. [1:50 000]. 3.vyd. Praha: Trasa, 2010. 580 x 770 mm. Edice Klubu českých turistů, 89. ISBN 978-80-7324-259-6.

HARVARD CENTER FOR GEOGRAPHIC ANALYSIS (CGA). *Language Families of Africa*. Použité vrstvy: Language Families 2001 Felix. [Online mapa], [měřítko neuvedeno]. Mapu vytvořil Mark Felix; za použití AfricaMap. [vid. 2022-02-11]. Dostupné z: <https://worldmap.maps.arcgis.com/home/webmap/viewer.html?useExisting=1&layers=5fa001ac3745427d8c18a4a629207a93>

Norma ČSN ISO 690:2011 neřeší citování datových souborů.

JMÉNO tvůrce. *Název* [dataset/datový soubor/online tabulka]. Verze. Vydavatel, Datum publikování, Datum aktualizace [Datum citování]. Standardní identifikátor. Dostupnost a přístup. **Poznámka.**

ČSÚ [ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD], 2022. *Indexy spotřebitelských cen podle klasifikace ECOICOP - bazický index (měsíčně) - od roku 2018* [online databáze]. Vygenerováno 2. únor 2022 [vid. 8. únor 2022]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=CEN083A&skupld=2218&z=T&f=TABULKA&katalog=31779&pvo=CEN083A&evo=v2504_!_CEN-SPO-BAZIC2015-EM_1

SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČR. Centrum pro výzkum veřejného mínění. *Naše společnost 2005 - duben* [online datový soubor]. Ver. 1.0. Praha: Český sociálněvědní datový archiv, 2006 [vid. 10.2.2022]. Dostupné z: <https://doi.org/10.14473/V0504>

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA [ČNB]. Tabulka A21: Agregovaná rozvaha měnových finančních institucí v ČR (bez ČNB) – aktiva (číslo sestavy 57203/1013) [online tabulka]. In: *Databáze časových řad ARAD* [online]. Česká národní banka, c2003-2022. Sestava vygenerována dne 11.2.2022 [vid. 2022-02-11]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.VYSTUP?p_period=1&p_sort=2&p_des=50&p_sestuid=57203&p_uka=1%2C2%2C3%2C4%2C5%2C6%2C7%2C8%2C9%2C10%2C11%2C12%2C13%2C14%2C15&p_strid=AAAAB&p_od=200201&p_do=202112&p_lang=CS&p_format=0&p_decsep=%2C

VÝROBCE, rok (harvard; rok vzniku/instalace/aktualizace/přístupu). *Název programu / softwaru* [nosič (software/program/CD-ROM)]. Rok vzniku/instalace/aktualizace [datum přístupu]. Dostupné z: URL. Požadavky na systém.

ROY ROSENZWEIG CENTER FOR HISTORY AND NEW MEDIA. *Zotero* [software]. Verze Zotero 4.0 for Firefox [přístup 2015-11-25]. Dostupné z: <https://www.zotero.org/>.
K dispozici pro Mac, Windows, and Linux.

AVAST SOFTWARE. *Avast! Pro Antivirus* [software]. [přístup 2013-10-30]. Dostupné z: <http://www.avast.com/cs-cz/pro-antivirus>. Požadavky na systém: Processor Pentium 3, 128 MB RAM, 250 MB volného místa na pevném disku, Windows 7, Windows Vista (kromě Starter Edition), Windows XP Service Pack 2 nebo vyšší.

MOZILLA EUROPE a MOZILLA FOUNDATION. *Mozilla Firefox 4.0* [software]. [přístup 26. dubna 2011]. Dostupné z: <http://www.mozilla-europe.org/cs/>. Požadavky na systém: PC Windows 2000, XP, Server 2003, Vista 7; 512 MB RAM; 200MB místa na disku.

Citujeme – firemní materiály

Norma ČSN ISO 690:2011 neřeší citování řady firemních materiálů (produktové listy, ceníky, katalogy, letáky, apod.).

JMÉNO tvůrce. *Název* [leták/katalog/produktový list online]. Verze. Vydavatel, Datum publikování, Datum aktualizace [Datum citování]. Dostupnost a přístup. **Poznámka.**

Citace příbalového letáku léku

ZENTIVA. *Endiaron, 250mg potahované tablety: Příbalová informace* [online]. Praha, 2022 [cit. 27.01.2023]. Dostupné z: <https://www.sukl.cz/modules/medication/download.php?file=PI193520.pdf&type=pil&as=endiaron-pil>

Citace letáku

ŘEDITELSTVÍ SILNIC A DÁLNIC ČR. *Dálnice D11 Jaroměř - Trutnov, stavba 1108: Informační leták, stav k 11/2022* [online]. 2022 [cit. 02.02.2023]. Dostupné z: https://apdos.roadmedia.cz/Upload/Stavby/33/infoletak_d11-jaromer-trutnov.pdf

Citace produktového listu

RASPBERRY PI LTD. *Raspberry Pi Camera Module 3 Standard NoIR Wide NoIR Wide: Product Brief* [online]. 2023 [cit. 03.02.2023]. Dostupné z: https://cdn.sparkfun.com/assets/c/b/3/a/1/Camera_Module_3_Product_Brief.pdf

Citace výroční zprávy

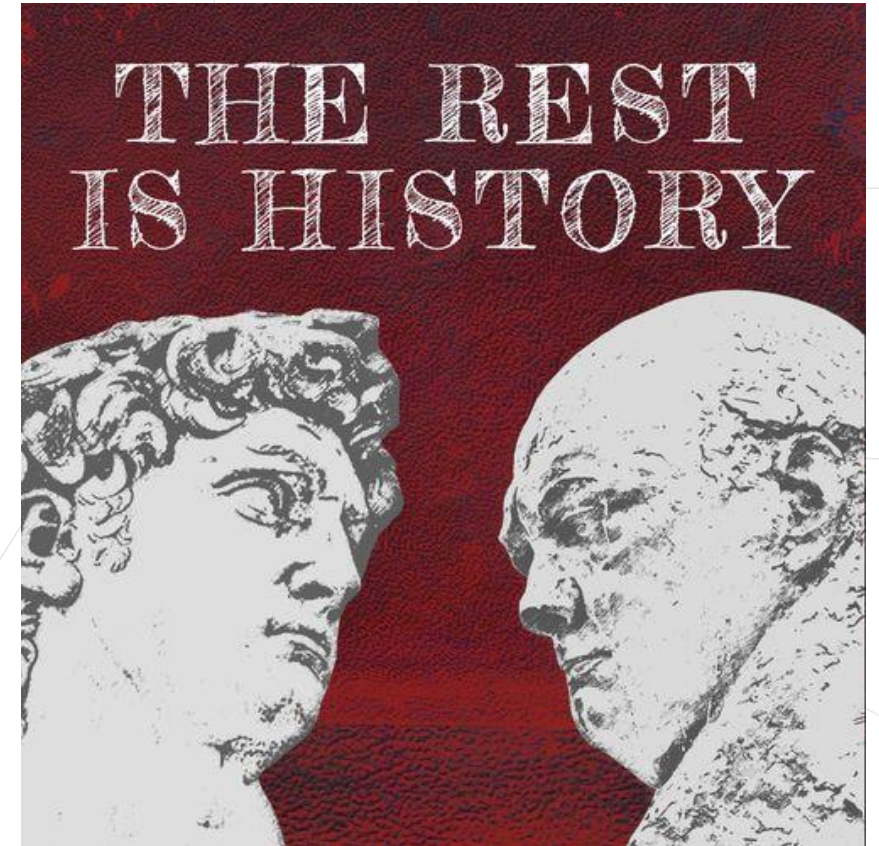
KOMERČNÍ BANKA. *Konsolidovaná výroční zpráva 2021* [online]. Praha, 2022 [cit. 02.02.2023]. Dostupné z: https://www.kb.cz/getmedia/9aafd6ac-7be2-4808-9060-2feae98f9cd0/Vyrocnizprava-KB-2021_1.pdf.aspx

Citujeme – podcast

Norma ČSN ISO 690:2011 neřeší citování podcastů.

Moderátor, rok (harvard). Název/číslo dílu. In: *Název stránky* [podcast]. Datum publikování [Datum přístupu/citování].
Dostupné z: URL

HOLLAND, Tom a Dominic SANDBROOK, 2021. 45. Top Ten Eunuchs. In: *The Rest Is History* [podcast]. 22.4.2021 [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://play.acast.com/s/the-rest-is-history-podcast/45.topteneunuchs>

Citujeme – archivní dokument, muzejní exponát

Norma ČSN ISO 690:2011 neřeší citování archivních dokumentů a exponátů.*

Název/popis dokumentu, ev. jméno/a, místo, datace. Název muzea/archivu; název fondu, další konkretizace – lokace, název úložiště, karton, inventární číslo, signatura (nebo jiná lokalizační značka).

Dopis K. H. Franka o jmenování pracovníků oddělení kulturní politiky, Praha, 30. 5. 1941. Národní archiv (NA), f. Státní tajemník u říšského protektora v Čechách a na Moravě, k. 5, inv. č. 86, sg. 109-1/92.

Hlášení hejtmana o nezaměstnanosti z 3.3.1931, Hranice. Okresní archiv Přerov, pobočka Podštát; Okresní úřad Hranice, Presidiální spisy z roku 1931, spis. č. 456.

Slovácký kroj, [cca 1850]. Slovácké muzeum v Uh. Hradišti; fond krojových součástí, inv. č. K 239-270.

*Více k tématu:

WANNER, Michal. *Základní pravidla pro zpracování archiválií* [online]. 2, dopl. a rozšíř. vyd. Praha: Odbor archivní správy a spisové služby MV, 2015 [vid.2022-02-18]. 380 s. ISBN 978-80-86466-78-1. Dostupné z: <https://proarchiv.archives.cz/proarchiv-help/attachments-common/NZP2015.pdf>

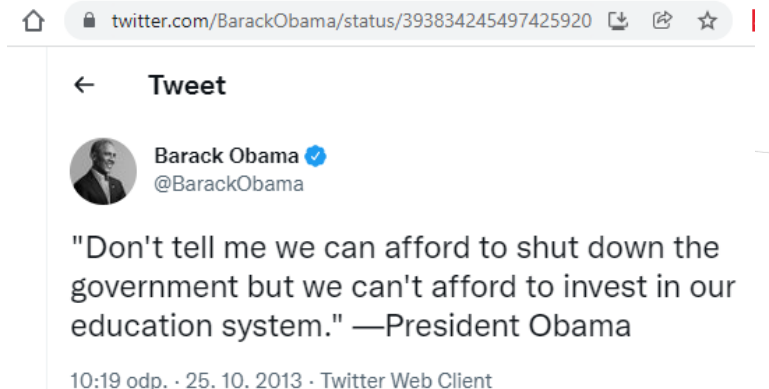
Citujeme – příspěvek na Facebooku, Twitteru, diskuzním fóru...

TVŮRCE příspěvku, rok (harvard). Název příspěvku. In: ...Citace webu na němž je příspěvek.

SCHWARZENBERG, Karel, 2013. [Tím, že si uvědomujeme vlastní chyby...]. In: *Facebook* [online]. 10. říjen 2013 [vid. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/karel.schwarzenberg/posts/10151735567773925>

OBAMA, Barack. [Don't tell me we can afford to shut down...]. In: *Twitter* [online]. 25 October 2013, 10:19 odp. [vid. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://twitter.com/BarackObama/status/393834245497425920>

Citujeme – osobně získané informace (ústní, mail, dopis, přednáška)

Norma ČSN ISO 690:2011 neřeší citování osobně získaných informací.

Plné jméno autora informace (dotazovaného), relevantní informace o autorovi informace (podle zaměření práce, např. pracoviště autora) [typ sdělení]. Místo a datum rozhovoru/mailu/přednášky. **Poznámka.**

Citace osobního rozhovoru (nepublikovaného)*

ANTLOVÁ, Marie, středoškolská učitelka Gymnázium Tišnov [ústní sdělení]. Tišnov, 25.9.2018. Nahrávka v archivu autora.

NOVÁK, Jan, nar.1930, vězněm v Jáchymově v I.1951-1955 [rozhovor]. Praha, 3.10.2019. Nahrávka uložena v archivu autora.

**Jméno osoby, která zodpovídá dotazy, by mělo být v citaci uvedeno na prvním místě. Pokud je rozhovor veden spíše formou určité diskuse či polemiky, uvedli bychom tazajícího hned za jménem dotazovaného.*

Citace emailu

PRITCHARD, Sarah. *Your Request for Information about ISO Standards* [email]. Zpráva pro: Margaret MORRISON. 18 February 1995. Osobní komunikace.

Citace přednášky (nepublikované)

KAZÍM, Tomáš, informační specialista Akademie věd. *Citování* [přednáška]. Praha: Národní technická knihovna, 1.ledna 2022.

Citujeme – obsah vytvořený umělou inteligencí (AI)

Norma ČSN ISO 690:2011 neřeší citování obsahu vytvořeného umělou inteligencí.

Nedoporučujeme používat generativní AI jako zdroj informací pro vaši práci (časté halucinace/chyby, nejde o důvěryhodný primární informační zdroj, etické problémy). Pokud se rozhodnete informace vytvořené AI použít (např. píšete práci o AI), tak:

- ve vaší práci musí být zjevné, jaké informace/obrázky vytvořila AI – **nutnost citovat** (v textu i v seznamu informačních zdrojů),
- do vaší práce (příloha, poznámka apod.) **uvedte vaše zadání (prompt) a odpověď vygenerovanou AI** (např. screenshot).

Pokud jste využili AI při zpracování dat/v procesu psaní (např. zpracování dat, překlad/úprava textů, vytvoření výzkumných otázek apod.) některé instituce vyžadují i toto uvést ve vaší práci (držte se pravidel vaší instituce).

Text vygenerovaný AI (2 možné způsoby citování – postupujte dle pravidel vaší instituce)

Citace odkazující na použitý nástroj AI

TVŮRCE nástroje AI/společnost, rok (harvard). *Název nástroje AI* – jeho verze, datum vydání/aktualizace [typ nástroje]. [Datum vygenerování informací]. Dostupné z: link na daný nástroj

OPENAI, 2024. *ChatGPT-3.5* [AI chatbot]. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://chat.openai.com/>

Citace odkazující na vaši konkrétní konverzaci (s uvedením vašeho promptu a odkazem na vaši uloženou konverzaci)*

TVŮRCE nástroje AI/společnost, rok (harvard). *Váš prompt (zkrácený)*. Název nástroje AI – jeho verze, datum vydání/aktualizace [typ nástroje]. [Datum vygenerování informací]. Dostupné z: link na danou konverzaci

GOOGLE, 2024. *Can I use information generated by AI in my final thesis?* Gemini [AI chatbot]. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://g.co/gemini/share/5de8d602ab60>

*dává smysl, pokud je chat uložen a je dostupný (dlouhodobě)

Citujeme – obsah vytvořený umělou inteligencí (AI)

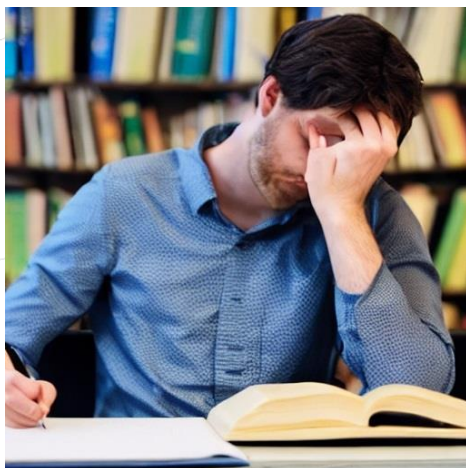
Norma ČSN ISO 690:2011 neřeší citování obsahu vytvořeného umělou inteligencí.

Obrázek vygenerovaný AI

TVŮRCE nástroje AI/společnost, rok (harvard). *Název nástroje AI* – jeho verze, datum vydání/aktualizace [typ nástroje]. [Datum vygenerování informací]. Dostupné z: link na daný nástroj

DEEPAI, 2024. DeepAI Image Generator. [použito 2024-02-15]. Dostupné z: <https://deepai.org/machine-learning-model/text2img>

Obrázek 1: Velmi unavený student (DeepAI, 2024)

Pozn. Obrázek vytvořen nástrojem DeepAI Image Generator na základě promptu *Very tired student writing his final thesis*

Dilemata a špeky

- Kam v textu s tečkou a citací
- Neznámý autor
- Zápis roč.(vol.), č. (no.) u článků z časopisů
- Překlady
- Citace citátu (sekundární citování)
- Co nezapomenout zkontrolovat

Dilemata: Kam v textu s tečkou a citací

Pravidla jednotlivých institucí se mohou lišit!

Běžný postup: uvědomte si, zda se citace/odkaz váže jen k určitým slovům/krátké části věty nebo k celému odstavci/větě/delší části věty.

- Odkaz se vztahuje pouze k určitým slovům/kratší části věty/jedné větě – tečka či čárka je až za odkazem

Panují obavy některých odborníků, že „*roboti zaberou naše byty*“ (Tvrdá, 2015, s. 150).

Panují obavy, že „*roboti zaberou naše byty*“ (Tvrdá, 2015, s. 150), což je velmi kontroverzní názor.

Tvrdá se obává nadvlády robotů (2015, s. 150).

Tvrdá (2015, s. 150) se obává nadvlády robotů.

- Celý odstavec/delší věta/podstatná část věty je přímou citací/parafrází z jednoho zdroje - tečka uzavírá citovanou větu/parafrázi, citace/odkaz je až za uvozovkami, případná další věta navazuje po mezeře

„*Mám určitě pravdu, hluboce jsem se nad vším zamyslela a je to jasné, roboti zaberou naše byty. Nás si možná ponechají pro zábavu.*“ (Tvrdá, 2015, s. 150)

Tvrdá říká: „*Mám určitě pravdu, hluboce jsem se nad vším zamyslela a je to jasné, roboti zaberou naše byty.*“ (Tvrdá, 2015, s. 150)

Dilemata: Neznámý autor

- Vždy se snažíme autora/tvůrce zjistit
- Tvůrce/autor může být i korporace (akademická/státní instituce, firma, výzkumný ústav apod.)
- Pokud tvůrce/autor není známý (např. u online zdrojů, encyklopedie), lze jej vynechat a bibliografická citace začíná až názvem díla, při používání harvardské metody citování (autor, rok) lze v citaci uvést Anon., u jiných metod citace začne názvem
- U děl „bez autora“ se vždy zamyslete nad věrohodností zdroje

(Anon., 1992, s. 4)

Anon., 1992. Lumen gentium: věroučná konstituce o církvi. Předmluva Karl RAHNER. Překlad z latiny Jindra HUBKOVÁ. Praha: Scriptum. ISBN 80-85528-07-X.

Lumen gentium: věroučná konstituce o církvi. Předmluva Karl RAHNER. Překlad z latiny Jindra HUBKOVÁ. Praha: Scriptum, 1992. ISBN 80-85528-07-X.

Dilemata: roč. vol. č. no.

- Údaje o ročníku, čísle, stránkách se vypisují ve tvaru, v jakém se nachází v dokumentu
- Popisné údaje (roč./vol., č./no., p./s.) je možné vynechat a odlišit údaje typograficky (nutné pak zachovat v celém dokumentu).
- Větší (ročník) vždy předchází menšímu (číslo, stránka).

2018, roč.39, č.4, s.1-12

2018, vol.39, no.4, p.1-12

2018, **39**(4), 1-12.

NTK

50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E
Národní technická knihovna
National Library of Technology

Pulse Phase Dynamic Thermal Tomography Investigation on the Defects of the Solid-Propellant Missile Engine...

autor Peng, Wei; Wang, Fei; Liu, Jun-yan ; další...

International journal of thermophysics, 04/2018, Ročník 39, Číslo 4

Pulse phase dynamic thermal tomography (PP-DTT) was introduced as a nondestructive inspection technique to detect the **defects** of the **solid-propellant missile engine cladding layer**...

Int J Thermophys (2018) 39:48
<https://doi.org/10.1007/s10765-018-2366-3>

ICPPP 19

Pulse Phase Dynamic Thermal Tomography Investigation on the Defects of the Solid-Propellant Missile Engine Cladding Layer

Wei Peng³ · Fei Wang^{1,2} · Jun-yan Liu^{1,2,4} · Peng Xiao³ · Yang Wang^{1,2,4} · Jing-min Dai³

Received: 19 September 2017 / Accepted: 19 February 2018 / Published online: 3 March 2018
© Springer Science+Business Media, LLC, part of Springer Nature 2018

PENG, Wei et al. Pulse Phase Dynamic Thermal Tomography Investigation on the Defects of the Solid-Propellant Missile Engine Cladding Layer. *International Journal of Thermophysics*. 2018, vol. 39, no. 4, p.1-12 [vid. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10765-018-2366-3>

PENG, Wei et al. Pulse Phase Dynamic Thermal Tomography Investigation on the Defects of the Solid-Propellant Missile Engine Cladding Layer. *International Journal of Thermophysics*. 2018, **39**(4), 1-12 [vid. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10765-018-2366-3>

Když je překlad a překladatel díla podstatný, existuje více překladů téhož díla apod., je vhodné uvést překladatele v bibliografickém záznamu dokumentu.

SHAKESPEARE, William. *Marná lásky snaha*. Přeložil Martin Hilský. Praha: Dilia, 1987.

SHAKESPEARE, William. *Marná lásky snaha*. Přeložil Josef Topol. Praha: Artur, 2011. Edice D. ISBN 978-80-87128-75-6.

Jak citovat z dokumentu, který není přeložen do češtiny?

Řiďte se pokyny vaší instituce (toto jsou pouze dvě z mnoha možností)

1. Citaci sami přeložte do češtiny a přeloženou ji v uvozovkách kurzívou uveďte v textu vaší práce
 - K překladu uveďte např. v závorce, že jde o „překlad autora“, „překlad vlastní“ apod. a v poznámce pod čarou uveďte cizojazyčné znění přímé citace (je to nutné, aby čtenář mohl posoudit, zda nedošlo k chybnému překladu)
 - Odkažte na dokument, z něž jste citaci přeložili

„Toto je přímá citace z anglického originálu.“ (Miller, 2010, s.15), (vlastní překlad autora práce) ¹

¹ *„This is the direct quote from the English original.“* (Miller, 2010, s.15)

2. Je možné uvést citaci v jazyce originálu spolu s jejím překladem v závorkách i v textu (je-li krátká)

Miller ve svém díle říká *„This is the direct quote from the original“* [*„Toto je přímá citace z anglického originálu,“* vlastní překlad autora práce] (Miller, 2010, s. 15).

Dilemata: citace citátu (sekundární citování)

- **Vždy se snažte vycházet z primárního zdroje** – citát/parafráze v sekundárním zdroji může být vytržený z kontextu nebo obsahovat chyby
- Snažte se vyhnout přebírání citací z dokumentů, které neprošly publikačním procesem, recenzním řízením atd. (web, diplomová práce, disertace) - všichni děláme chyby
- Někdy ale nemáme jinou možnost (např. primární dokument je v jazyce, který neovládáte; primární dokument je nedostupný)

Tvrdý ve své knize zmiňuje Argument čínského pokoje, ve kterém John Searle čtenáře vybízí k „blablabla bla bla“ (Searle, 1994 cit. dle Tvrdý, 2014, s. 61).

- V seznamu lit. citujeme dokument, ze kterého jsme čerpali, tzn. ten sekundární

TVRDÝ, Filip. 2014. *Turingův test: filozofické aspekty umělé inteligence*. Praha: Togga. 213 s. ISBN 978-80-7476-043-3.

Dilemata: sekundární citování u filmů, obrázků/grafů/tabulek

Dokument - Kryštof Kolumbus a jeho mapy

349 zhlédnutí

Houle Abdul

Publikováno 3. 11. 2017

- I u filmů se vždy snažíme dohledat a shlédnout originál, než vycházet/uvádět např. divný kanál uživatele na YouTube.
- Stejně pravidlo platí pro obrázky/grafy/tabulky.

Kryštof Kolumbus a jeho mapy, 2012 [dokumentární film]. Paolo SANTONI. Francie. 53 min.

~~Dokument – Kryštof Kolumbus a jeho mapy, In: *YouTube* [online]. Zveřejněno 3. 11. 2017. [vid. 2019-03-18].~~

~~Dostupné z:~~

~~<https://www.youtube.com/watch?v=qXxhFO5IqLA>.~~

~~Kanál uživatele Houle Abdul.~~

Dilemata: Co zkontrolovat před odevzdáním práce

Než práci vytisknete, zkontrolujte si seznam použité literatury:

- Bibliografické záznamy obsahují povinné údaje a jsou podle nich dohledatelné
- Způsob zápisu jmen autorů je jednotný
- Způsob zápisu stejných typů dokumentů je jednotný
 - Správné používání kurzívy (název publikace nebo název časopisu,...)
 - U netištěných dokumentů nechybí údaj o formátu dokumentu
 - U elektronický zdrojů nechybí údaj o datu citování (a je všude ve stejném formátu)
 - Nechybí tečka na konci citace (pokud nekončí odkazem na el.verzi dokumentu) ČSN ISO 690:2011
- URL/odkazy na el. verze dokumentů jsou funkční
- Použitý font, grafická úprava je u všech záznamů stejný

Zkontrolujte si seznam obrázků, tabulek apod.

- U jednotlivých obrázků/tabulek nechybí popisky, včetně čísla obrázku/tabulky
- Seznam obrázků/tabulek obsahuje povinné údaje

Kde hledat pomoc

NTK

50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E
Národní technická knihovna
National Library of Technology

Průvodce NTK na téma Citování

NTK

Konzultace

Vyhledávání a hodnocení informací

Citování

Struktura práce

Individuální přístup

Online

Online návody a vzorové SŠ práce

Moodle NTK – prezentace a záznamy z workshopů a webinářů

STEMskiller – rozcestník volně dostupných online návodů pro začínající výzkumníky (v angličtině)

kristina.millerova@techlib.cz

tomas.razim@techlib.cz